

III.

Zmírnění škod způsobených jarními mrazy na ovocných kulturách v dubnu 2016

1. Monitoring výskytu jarních mrazů v roce 2016

V období od 24. do 30. 4. 2016 zasáhla významnou část území České republiky vlna pozdních jarních mrazů. Teploty ve dvou metrech nad zemí se pohybovaly v pěstitelských oblastech nejčastěji od -2 °C do -5 °C, ojediněle klesaly až k -7 °C.

Vývoj teplot v členění podle krajů, kde se mrazy vyskytly a způsobily škody na ovocných kulturách, dokladují údaje zaslané Českým hydrometeorologickým ústavem v Brně. Měření teplot bylo prováděno ve výšce 2 m nad povrchem a 5 cm nad povrchem v jednotlivých okresech.

a) Průměrné hodnoty teploty vzduchu – měřeno 200 cm nad povrchem

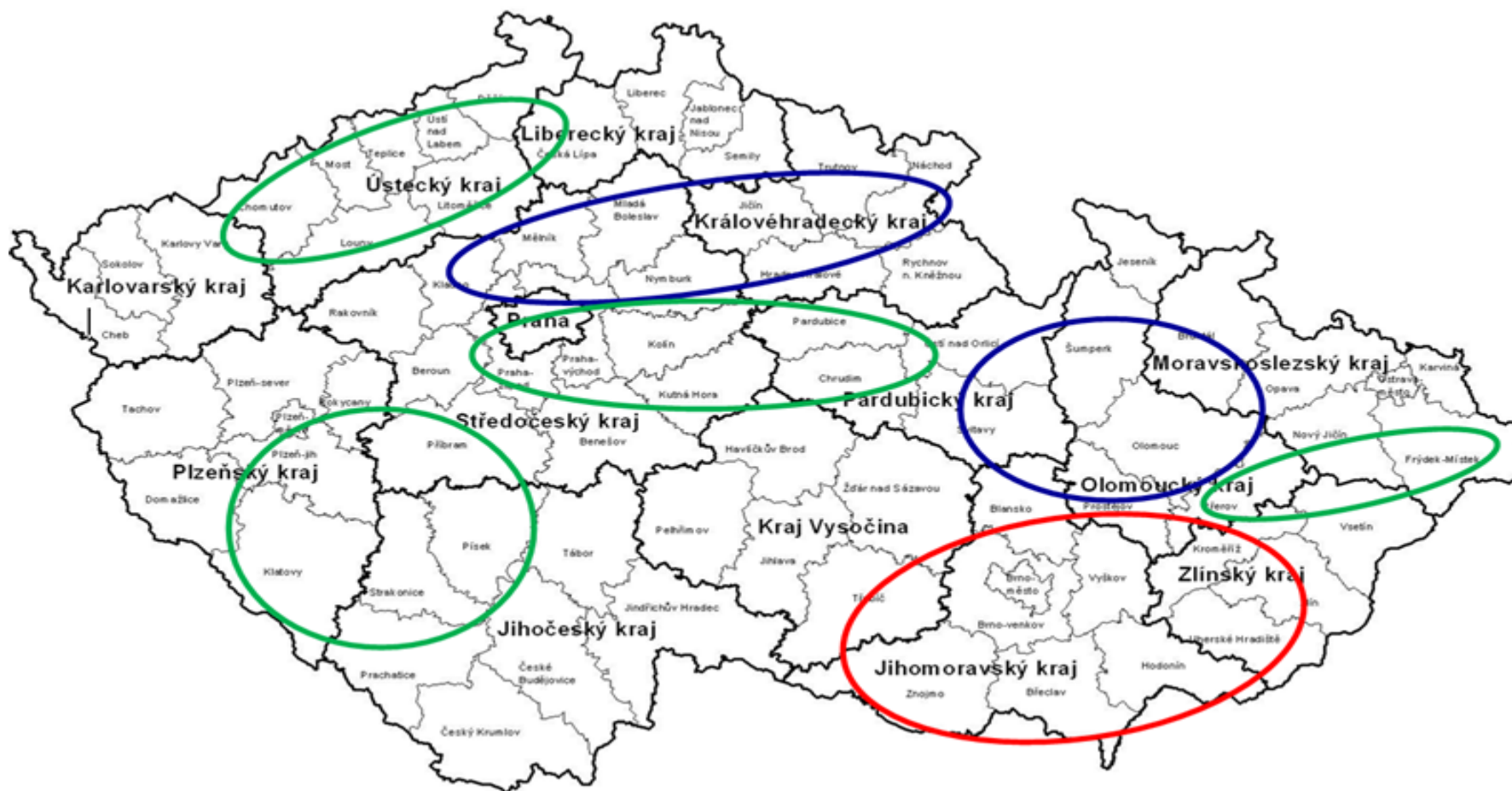
Kraj	Okres	24.4.	25.4.	26.4.	27.4.	28.4.	29.4.	30.4.
Jihomoravský kraj	Blansko	0,8	-2,1	-3,1	0,7	-2,5	-1,9	0,3
	Brno-město	3,2	-0,5	-2,2	2,3	-2,1	-1,5	1,5
	Brno-venkov	2,8	-1,1	-2,7	1,8	-2,4	-2,1	0,7
	Břeclav	3,8	0,5	-2,3	3,0	-1,4	-2,3	-0,3
	Hodonín	3,5	0,9	-3,3	2,3	-1,8	-2,0	0,1
	Vyškov	2,6	-1,1	-2,9	1,1	-2,2	-2,0	0,7
	Znojmo	2,2	-0,7	-1,9	1,6	-1,6	-2,2	-0,2
Olomoucký kraj	Olomouc	2,1	-1,1	-2,6	1,9	-1,6	-1,4	1,9
	Prostějov	1,9	-1,1	-3,0	1,4	-1,9	-2,3	1,0
	Přerov	2,6	-0,5	-3,1	2,8	-1,7	-1,8	1,1
	Šumperk	-0,5	-3,6	-4,8	-0,7	-2,2	-2,5	-1,1
Zlínský kraj	Kroměříž	2,6	-0,2	-2,7	2,3	-1,3	-1,7	1,3
	Uherské Hradiště	2,8	0,6	-3,8	1,9	-2,0	-2,1	0,5
	Vsetín	0,7	-1,3	-4,3	0,3	-2,0	-2,1	0,2
	Zlín	2,4	-0,6	-4,3	1,1	-2,2	-2,2	-0,2
Moravskoslezský kraj	Bruntál	-0,3	-3,4	-4,1	0,7	-2,0	-2,3	-0,1
	Frýdek-Místek	0,1	-1,3	-3,7	0,9	-1,4	-1,7	0,3
	Karviná	2,5	0,5	-1,8	3,8	0,1	-0,4	0,5
	Nový Jičín	1,7	-0,6	-3,7	2,3	-1,4	-1,8	0,0
	Opava	1,4	-1,5	-2,7	3,0	-0,2	-1,6	0,1
	Jeseník	-0,6	-2,8	-3,2	0,3	-0,9	-1,1	0,6
Pardubický kraj	Chrudim	0,2	-2,0	-0,4	1,2	-0,6	-1,1	2,4
	Pardubice	1,3	-1,4	0,3	1,5	-0,5	-1,5	0,9
	Svitavy	-0,0	-2,5	-3,0	0,2	-2,1	-2,1	0,6
Kraj Vysočina	Havlíčkův Brod	0,3	-2,1	-1,5	1,2	-1,8	-2,4	-0,1
	Jihlava	-0,0	-1,8	-2,9	-0,0	-2,9	-3,5	-1,3
	Pelhřimov	-0,6	-2,4	-1,6	0,0	-2,4	-3,4	-0,2
	Třebíč	0,7	-1,4	-2,7	0,5	-2,3	-2,7	-0,4
	Žďár n/Sázavou	0,4	-1,8	-3,5	0,4	-2,9	-3,0	-0,8

Královéhradecký kraj	Hradec Králové	1,03	-1,7	-0,6	0,5	-1,4	-1,8	1,2
	Jičín	0,4	-2,6	-0,7	-0,3	-1,4	-1,7	1,3
	Náchod	-0,8	-3,8	-3,2	-0,8	-0,8	-2,7	-0,7
	Rychnov n/Kněžnou	-0,1	-3,0	-2,6	0,7	-1,2	-1,8	0,5
	Trutnov	-1,1	-4,1	-2,7	-1,9	-0,4	-3,1	-0,4

b) Průměrné hodnoty teploty vzduchu – měřeno 5 cm nad povrchem

Kraj	Okres	24.4.	25.4.	26.4.	27.4.	28.4.	29.4.	30.4.
Jihomoravský kraj	Blansko	0,9	-4,9	-6,8	0,4	-5,8	-5,1	-3,3
	Brno-město	2,4	-2,5	-5,4	3,2	-5,0	-3,9	-1,5
	Brno-venkov	1,9	-3,5	-6,2	2,6	-5,7	-5,1	-2,7
	Břeclav	3,3	-2,0	-5,5	4,4	-4,4	-5,0	-3,0
	Hodonín	3,4	-1,3	-6,4	4,4	-4,7	-5,1	-3,0
	Vyškov	2,3	-3,1	-6,2	3,4	-4,8	-4,8	-2,3
	Znojmo	1,9	-3,2	-5,8	3,3	-6,0	-5,5	-3,4
Olomoucký kraj	Olomouc	2,4	-2,7	-4,8	2,9	-3,5	-3,4	-0,7
	Prostějov	2,0	-3,3	-6,3	2,6	-4,7	-4,7	-2,4
	Přerov	3,3	-1,8	-5,4	4,0	-3,8	-3,4	-1,1
	Šumperk	0,2	-5,9	-6,9	0,7	-4,2	-4,5	-3,6
Zlínský kraj	Kroměříž	2,7	-2,1	-5,8	4,1	-4,0	-4,5	-1,9
	Uherské Hradiště	2,7	-1,4	-6,9	4,2	-5,2	-5,2	-3,1
	Vsetín	0,7	-1,9	-7,5	2,9	-3,8	-4,9	-3,1
	Zlín	2,4	-1,4	-6,1	4,2	-3,2	-4,0	-2,7
Moravskoslezský kraj	Bruntál	0,5	-5,4	-6,7	0,6	-4,5	-5,2	-3,6
	Frýdek-Místek	0,4	-3,0	-7,7	1,7	-4,5	-5,8	-3,1
	Karviná	2,5	-1,63	-5,1	3,9	-3,6	-3,8	-2,8
	Nový Jičín	2,1	-2,0	-6,4	3,6	-3,7	-4,4	-2,9
	Opava	1,6	-3,7	-6,3	2,5	-3,6	-4,8	-3,0
	Jeseník	-0,6	-4,7	-5,5	1,1	-3,2	-3,67	-2,0
Pardubický kraj	Chrudim	-0,5	-4,3	-3,2	-0,4	-3,1	-4,7	-1,6
	Pardubice	0,1	-4,2	-2,8	-1,7	-3,7	-5,0	-2,7
	Svitavy	0,5	-4,7	-5,4	0,5	-4,6	-4,2	-2,6
Kraj Vysočina	Havlíčkův Brod	-0,4	-5,5	-4,9	-0,6	-5,0	-5,8	-4,0
	Jihlava	-0,5	-5,5	-6,8	-0,3	-6,6	-7,2	-5,2
	Pelhřimov	-1,1	-6,2	-5,3	-1,3	-7,0	-7,2	-5,2
	Třebíč	0,4	-3,6	-5,8	1,2	-5,3	-5,3	-3,5
	Žďár nad Sázavou	-0,2	-5,8	-8,0	-0,4	-7,5	-7,7	-5,9
Královéhradecký kraj	Hradec Králové	-0,4	-4,8	-3,8	-2,2	-4,3	-4,7	-2,1
	Jičín	-0,9	-5,5	-3,8	-2,8	-4,3	-4,6	-1,8
	Náchod	-1,0	-6,9	-6,3	-3,1	-3,7	-5,9	-4,0
	Rychnov nad Kněžnou	0,1	-6,6	-6,9	-1,5	-4,8	-6,2	-4,2
	Trutnov	-2,1	-7,3	-6,2	-4,5	-3,2	-6,7	-4,1

Mapa ČR s orientační lokalizací poškozených ovocnářských pěstitelských oblastí

- červeně** – kriticky postižená oblast s výraznou hospodářskou škodou
modře – poškozené oblasti s předpokládanou škodou na úrodě
zeleně – oblasti bez předpokládaných výrazných škod na úrodě

Poškození porostů je v řadě oblastí lokální a nelze zcela vyloučit výrazné škody u některých jednotlivých podniků v zelené zóně, jakož i výrazné poškození některých podniků v modré zóně.

2. Formální rámec realizace kompenzace škod způsobených jarními mrazy

Při realizaci kompenzace škod způsobených nepříznivými povětrnostními jevy (dále jen jarními mrazy) je nezbytné vycházet z notifikovaného textu „Rámcového programu řešení rizik a škod v zemědělství“ (dále jen Rámcový program) a následně ministerstvem vydaného „Metodického pokynu ministra zemědělství č. 2/2014“ (dále jen Metodický pokyn). Rámcový program pro řešení rizik a krizí v zemědělství má platnost na období od 18. 12. 2013 do 30. 9. 2020.

Dle Metodického pokynu a v souladu s Rámcovým programem je k projednání vládě ČR předkládán materiál „Zmírnění škod způsobených jarními mrazy na ovocných kulturách v dubnu 2016“, který podává stručnou informaci o stávající situaci v ovocnářském sektoru a o poškození mrazy u jednotlivých ovocných druhů.

Po projednání a schválení materiálu vládou ČR zpracuje Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“) v termínu do 30 dnů Zásady, kterými se stanovují podmínky pro poskytování dotací na zmírnění škod způsobených jarními mrazy na ovocných kulturách v dubnu 2016 (dále jen „Zásady“). Jedná se o kompenzaci jednorázovou, do budoucna nezavazující stát k žádným obdobným plněním.

V případě škod na plodinách jmenuje ředitel Sekce řízení regionálních odborů Státního zemědělského intervenčního fondu (dále jen „SZIF“) na základě Pověření od ministra zemědělství škodní komise složené ze zástupců SZIF a Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (dále jen „ÚKZÚZ“). Do škodních komisí mohou být přizváni i zástupci neziskových organizací.

Při zjišťování škod způsobených jarními mrazy musí být kladen důraz zejména na co nejobjektivnější zjištění skutečného stavu, identifikaci poškozeného subjektu, lokality, kvantifikaci výpadku produkce.

Nezbytnou podmínkou pro realizaci tohoto režimu podpory je skutečnost, že celková výše podpory nepřesáhne 80 % skutečné výše. Tato podpora je poskytována jako přímá nenávratná dotace.

Dle Rámcového programu lze náhradu za škody uplatnit pouze tehdy, pokud jarní mrazy v daném roce zničí v jednotlivém případě více jak 30 % průměrné roční produkce dotyčného žadatele v porovnání s průměrem předcházejících tří let nebo tříletého průměru založeného na období předcházejících pěti let, přičemž nejvyšší a nejnižší hodnota roční produkce se z výpočtu vyloučí. Vzhledem k potřebě selektivního zacílení podpory a nedostatečnosti disponibilních finančních prostředků je navrženo odškodňovat pouze ty podniky, které vykáží větší než 50% propad produkce vlivem mrazů.

Na základě podmínek stanovených Rámcovým programem žadatel musí doložit doklady o pojištění s pojistnou ochranou týkající se statisticky nejvýznamnějších rizik v ČR a vztahující se alespoň na 50 % výměry daného ovocného druhu, na kterou žádá podporu, nebo alespoň na 50 % výměry všech ovocných sadů v Registru zemědělské půdy - LPIS v roce 2016, které jsou zároveň zapsány v Registru sadů spravovaného ÚKZÚZ nejpozději k 15. 5. 2016.

V případě, že tyto doklady nepředloží, bude mu finanční náhrada v souladu s Rámcovým programem snížena o 50 %. Žadatel je povinen též deklarovat veškeré platby podpor, včetně plateb pojistného plnění, jež obdržel na pokrytí způsobilých nákladů. Je třeba brát v úvahu, že tyto podmínky mohou ovlivnit konečnou výši čerpání finančních prostředků.

Od výše skutečné škody zjištěné škodní komisí je nutné odečíst veškeré platby pojistného plnění, jakož i další platby ke krytí stejných způsobilých nákladů. Případně je nutno odečíst i náklady, které v důsledku jarních mrazů nevznikly, ač by jinak bývaly vznikly (např. v případě, kdy by nebyla realizována sklizeň v důsledku totálního výpadku produkce). Podporu nelze kumulovat s případnou podporou poskytovanou z jiných místních, regionálních a vnitrostátních režimů nebo fondů EU ke krytí totožných způsobilých nákladů.

Podniky v obtížích podle definice v bodě 35 (15) pokynů EU ke státní podpoře v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech na období 2014 až 2020 jsou z poskytování podpory v rámci tohoto režimu výslovně vyloučeny.

Vlastní administrativní proces realizace odškodnění bude rozpracován v „Zásadách“.

Dle Metodického pokynu neprodleně po implementaci opatření předá MZe ve spolupráci se SZIF Evropské komisi informaci o přijatých a plánovaných opatřeních, odhadovaných škodách a odhadované celkové výši do 30 pracovních dnů od implementace opatření.

3. Aktuální stav zjišťování škod a případná realizace kompenzace

V týdnu od 24. do 30. 4. 2016 zasáhla významnou část území České republiky vlna pozdních jarních mrazů. Teploty ve dvou metrech nad zemí se pohybovaly v pěstitelských oblastech nejčastěji od $-2\text{ }^{\circ}\text{C}$ do $-5\text{ }^{\circ}\text{C}$, ojediněle až k $-7\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Oblast, která byla výrazně postižena mrazy, je jižní Morava. Zde lze očekávat výrazné hospodářské škody, které zásadně ovlivní ekonomiku postižených podniků. Vlivem silného poškození ovocných výsadb se dostane řada podniků do finančních potíží. Velké problémy budou mít zejména specializované ovocnářské podniky, kde výpadky na tržbách u ovoce nebude možné krýt z jiné činnosti. V řadě podniků, především větších, lze očekávat propouštění zaměstnanců, bude se pravděpodobně omezovat i počet sezónních pracovníků.

Kromě jižní Moravy lze výraznější pokles produkce ovoce rovněž předpokládat ve východních Čechách, v severní části středních Čech, místně v severních Čechách a ve střední i severozápadní části Moravy. Ostatní území republiky postihly mrazy jen lokálně a nebudou mít vážné hospodářské dopady pro pěstitele.

Výše maximální kompenzace za ztráty způsobené jarními mrazy byla stanovena na základě podkladů jednotlivých pěstitelů ovoce zaslaných na ÚKZÚZ, odbor trvalých kultur, Brno pro potřeby odhadu sklizně ovoce k 15. 6. 2016. Uvedená data jsou ke stávajícímu stavu vegetace a mohou se měnit.

Tab. č. 1

Odhad ztrát na produkci ovoce z produkčních sadů způsobených jarními mrazy v dubnu 2016

Druh	Roční sklizeň ovoce v roce 2015 (t)	Odhad sklizně ovoce k 15.6.2016	Odhad ztrát v mil. Kč
Jabloně	155 640	113 045	250
Hrušně	10 002	6 272	50
Broskve	1 282	421	10
Meruňky	2 210	708	30
Třešně	2 306	2 353	10
Višně	5 847	4 654	5
Švestky a slívy	8 742	5 786	15
Rybíz bílý a červený	1 902	1 295	2
Rybíz černý	483	383	2
Jahody ¹⁾	3 346	2 600	20
Celkem	191 760	137 518	394

Pramen: ÚKZÚZ; 1) rok 2015 ČSÚ, rok 2016 odhad OUČR

Popis dle ovocných druhů

Podle předběžného odhadu poškození jsou nejvýznamnější, místy až fatální škody, v teplejších oblastech republiky (především na jižní Moravě), kde byla fenofáze jednotlivých ovocných druhů v květu nebo těsně po odkvětu. Ve středních polohách byly poškozeny hlavně ovocné druhy ve fázi květu (peckoviny).

Meruňky byly poškozeny na celém území republiky a s ohledem na významnou lokalizaci na jižní Moravě lze předpokládat zničení úrody na většině pěstitelských ploch ze 70-100 %. Na jižní Moravě byly výrazněji zasaženy mrazem rovněž porosty švestek, v ostatních oblastech se poškození vyskytují lokálně.

U třešní lze předpokládat ztráty zejména na Mělnicku, jižní Moravě a částečně ve východních Čechách. Obecně lepší situace je u pozdnějších odrůd. Poškození květů višní velmi kolísá dle lokalit. Škody za celou republiku nebudou tak výrazné jako u většiny dalších druhů peckovin.

U drobného ovoce (tj. rybízy a jahody) způsobily mrazy škody v rozsahu cca 10-30 %, u jahod zejména na těch porostech, které nebyly nakryté textiliemi.

Poškození ploch jabloní a hrušní se velmi liší dle lokalit, odrůd a fáze kvetení. V teplejších oblastech byly v době mrazu rané odrůdy v plném květu, pozdnější na začátku květu, kdy jsou porosty velmi náchylné. Hrušně byly na většině míst v květu nebo těsně po odkvětu.

4. Návrh na výši kompenzace pěstitelům ovoce ke zmírnění ztrát způsobených jarními mrazy

Pro stanovení sazeb na kompenzaci pěstitelům za ztráty způsobené jarními mrazy je navrženo dvousazbové odškodnění:

a) při výši škod od 50,01 do 75,00 %	- sazba ve výši do 15 % normativních nákladů
b) při výši škod od 75,01 do 100,00 %	- sazba ve výši do 25 % normativních nákladů

Navržené sazby představují maximálně možnou úroveň kompenzací.

Tab. č. 2 Propočty na odškodnění u ovocných druhů

Ovocný druh	Náklady Kč/ha	Návrh na odškodnění při poškození od 50,01–75,00 %		Návrh na odškodnění při poškození od 75,01–100,00 %	
		%	do Kč/ha	%	do Kč/ha
Jablka	250 000	15	37 500	25	62 500
Hrušky	200 000	15	30 000	25	50 000
Broskve	120 000	15	18 000	25	30 000
Meruňky	150 000	15	22 500	25	37 500
Třešně	140 000	15	21 000	25	35 000
Višně	80 000	15	12 000	25	20 000
Švestky a slívy	120 000	15	18 000	25	30 000
Rybíz červený a bílý	50 000	15	7 500	25	12 500
Rybíz černý	60 000	15	9 000	25	15 000
Jahody	150 000	15	22 500	25	37 500

Pramen: OUČR

Tab. č. 3 Předpoklad celkové maximální výše odškodnění u ovocných druhů

Ovocný druh	Pokles tržeb roku 2016 v porovnání s tříletým průměrem v %	Výměra poškozené plochy (ha)	Počet poškozených podniků	Sazba v Kč/ha	Odhad výdajů na kompenzace škod v mil. Kč
Jabloně	50,01-75,00 %	802	34	37 500	30,08
	75,01-100,0 %	615	28	62 500	38,44
Hrušně	50,01-75,00 %	253	10	30 000	7,59
	75,01-100,0 %	26	8	50 000	1,30
Broskve	50,01-75,00 %	10	4	18 000	0,18
	75,01-100,0 %	288	42	30 000	8,64
Meruňky	50,01-75,00 %	154	10	22 500	3,47
	75,01-100,0 %	587	60	37 500	22,01
Třešně	50,01-75,00 %	52	10	21 000	1,09
	75,01-100,0 %	52	5	35 000	1,82
Višně	50,01-75,00 %	211	15	12 000	2,53
	75,01-100,0 %	60	6	20 000	1,20

Švestky a slívy	50,01-75,00 %	215	35	18 000	3,87
	75,01-100,0 %	167	32	30 000	5,01
Rybíz červený a bílý	50,01-75,00 %	78	10	7 500	0,59
	75,01-100,0 %	52	8	12 500	0,65
Rybíz černý	50,01-75,00 %	75	12	9 000	0,68
	75,01-100,0 %	58	7	15 000	0,87
Jahodník	50,01-75,00 %	100	20	22 500	2,25
	75,01-100,0 %	10	2	37 500	0,38
CELKEM		3 865	358		132,63

Pramen: ÚKZÚZ, odhad k 15. 6. 2016

Poznámka: na základě odhadu sklizní zpracovala OUČR

Závěr:

Kompenzace pro sektor ovoce je navrhována vzhledem k nepříznivé situaci, která v uplynulých dvou sezónách panuje na trhu v důsledku ruského embarga, kdy přebytek produkce na tuzemském trhu, zejména pak jablek, má negativní dopad na pěstitele v ČR z důvodu výrazného propadu cen zemědělských výrobců a řadě podniků hrozí existenční problémy.

K propočtům výše odškodnění pěstitelům ovoce za ztráty způsobené jarními mrazy budou použity sazby, které jsou uvedeny v tab. č. 2. Odškodnění bude realizováno ve výši 15 % průměrných normativních nákladů v Kč/ha v případě vzniklých ztrát v rozsahu od 50,01 do 75,00 % a 25 % v případě ztrát vyšších než 75,01 % v porovnání s průměrem předcházejících tří let nebo tříletého průměru založeného na období předcházejících pěti let (přičemž nejvyšší a nejnižší hodnota roční produkce se z výpočtu vyloučí).

Celkové ztráty na tržbách ovocnářů za zničené ovoce jarními mrazy jsou orientačně stanovené ve výši cca 394 mil. Kč.

Odhady potřeby finančních prostředků ke kompenzacím se pohybují přibližně ve výši 133 mil. Kč.

Výše kompenzace byla stanovena na základě podkladů jednotlivých pěstitelů ovoce zaslaných na ÚKZÚZ, odbor trvalých kultur, Brno pro potřeby odhadů sklizní ovoce k 15. 6. 2016.

Jelikož pro potřeby odhadů se počítal jeden ovocný druh na jednoho žadatele, zredukuje se rovněž i konečný počet žadatelů na cca 150 vzhledem k tomu, že jeden podnik/žadatel bude pěstitelem více ovocných druhů.

Navržené sazby představují maximálně možnou úroveň kompenzací. V případě, že by oprávněné požadavky na kompenzaci škod vedly k překročení celkové alokované částky, budou sazby poměrně sníženy.